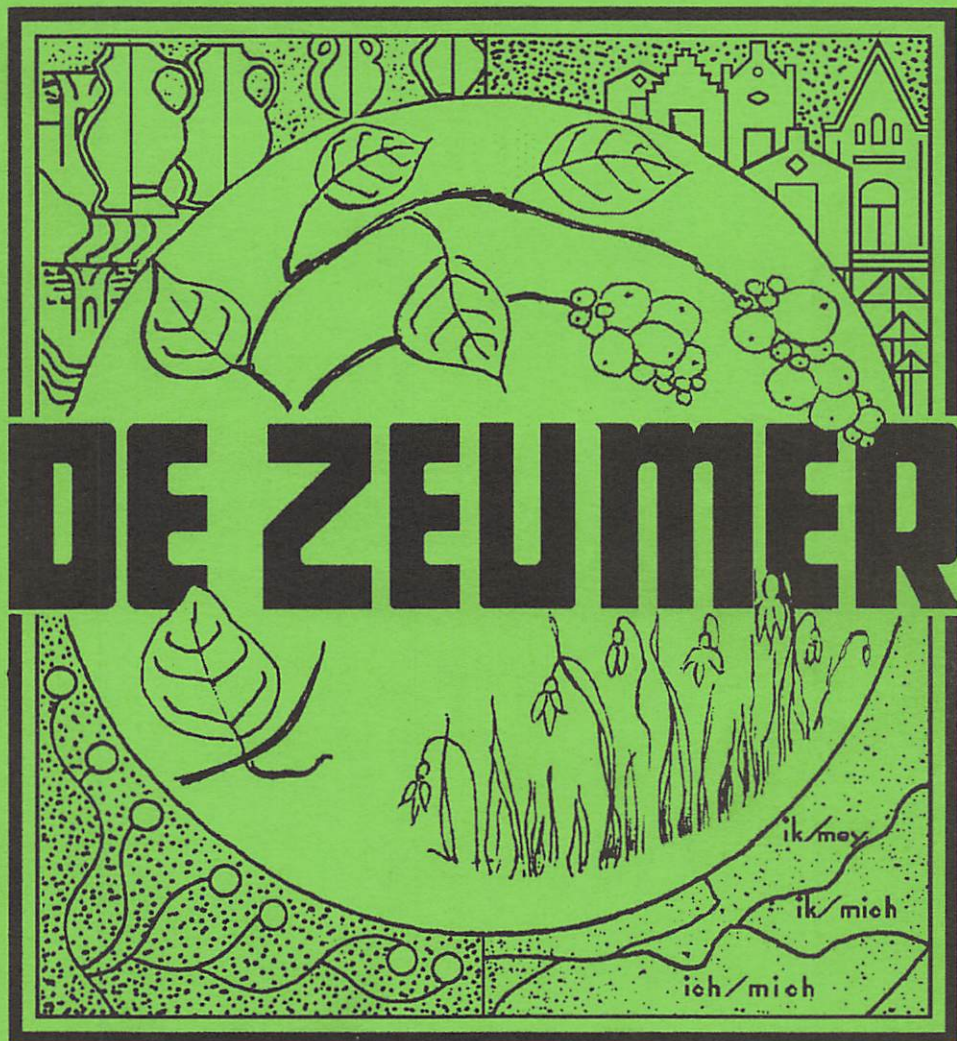

1999-4

Heemkundevereniging

Beesel/Reuver/Belfeld/Swalmen
Postbus 4643
5953 ZG Reuver

Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal heeft de gemeenten Belfeld, Beesel en Swalmen als werkgebied. De vereniging stelt zich tot doel de kennis van en de belangstelling voor het eigen heem te bevorderen en te streven naar het behoud, herstel en bescherming van die waardevolle cultuurelementen die eigen zijn aan het heem.

De vereniging tracht dit doel te bereiken door o.a. onderzoek van bodem en archieven, het verzamelen en exposeren van streekeigen voorwerpen van geschiedkundige waarde, het houden van lezingen, cursussen, excursies en het publiceren van bevindingen van de leden.

Redactie: Jan Geerlings
Loe Giesen
Wim Hoezen
Coby Klinkhamer - van den Assem

Redactie-adres: Paulus Potterstraat 5
5953 JG Reuver

Bezorgers: Beesel:
Jan Geerlings

Swalmen:
Arie de Wit

Reuver:
Lambert Niemans

Belfeld:
Twan Ernst

De Zeumer is het kwartaalblad van heemkundevereniging Maas- en Swalmdal. Leden ontvangen dit blad alsmede het jaarboek voor f 32,50 per jaar.

De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de ingezonden stukken. Overdrukken met vermelding van de bron zijn uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming.

Inhoud

Inhoud	1
Van de redactie	2
Programma	3
Bestuursmededelingen	4
Wetenschap & techniekweek 1999	5
Gemeentearchief Venlo - Bericht aan de bezoekers	6
Archiefgids Grensland	8
Nog eens het rookverbod	9
Oude ansichten	12
Belfeld 100 jaar geleden	14
Genealogische contactdag 2000	15
Zandmaas	18
Van beschudtrecht ofte vernaerderinghe	19
De Proof	24
Zomaar een bidprentje	25
Een lastige familie	26

Van de redactie

Ook zo bezig met het nieuwe millennium? Wij wel, maar voor ons als redactie is dat niets bijzonders want ook in het verleden hielden wij ons al bezig met de toekomst en ook in de toekomst zullen wij ons bezig houden met het verleden.

Zal er veel veranderen? Voor ons waarschijnlijk niet, want we zijn immers gewend om als redactie grotendeels zelf De Zeumer vol te schrijven en naar wij vrezen zal dat ook in het nieuwe millennium nog wel even zo blijven.

Zitten we daarmee? Nou, niet echt, maar toch zouden wij het als redactieleden heel leuk vinden om wat meer kopij te mogen ontvangen van enkele van onze ruim 200 leden.

17e Jaargang nummer vier. Hebt u ze nog allemaal? Wij wel, want wij vinden De Zeumer vanaf het eerste nummer de moeite waard om te bewaren. Gemiddeld zeventien maal vier is achtenzestig Zeumers, maal gemiddeld tweeëndertig bladzijde is ruim 2000 bladzijden. Misschien wil een van onze lezers zich de moeite nemen om na te tellen hoeveel bladzijden het daadwerkelijk waren, maar wij houden het maar op 'rond de 2000', immers een mooi toepasselijk getal, niet waar?

Het zal wel even wennen zijn, nu '99 over gaat naar '00. Eigenlijk lijkt het op niks, of beter gezegd: tweemaal niks. Maar dat probleem hebben we tenslotte iedere nieuwe eeuw. Het is alsof we de tel zijn kwijtgeraakt en opnieuw vanaf nul moeten beginnen. Vanaf nul beginnen: hoe vaak zullen onze voorouders dat hebben ontmoet? En wat heeft het allemaal uitgemaakt? Voor hen natuurlijk veel, maar voor de meesten van ons heeft het achteraf niets uitgemaakt. We zijn er immers met z'n allen tóch, hoe verschillend het verleden van onze voorouders ook mag zijn geweest.

A propos vanaf nul beginnen: ook de volgende Zeumer starten we weer met nul bladzijden. Helpt u mee om de teller wat hoger te krijgen? Op naar het volgende millennium!

Kopij voor de eerstvolgende Zeumer s.v.p. inleveren vóór 1 februari. De Zeumer 2000-1 zal begin maart verschijnen.

Programma

23 januari	Contactmiddag genealogie in het verenigingslokaal, verzorgd door de werkgroep genealogie.
februari	Jaarvergadering in het verenigingslokaal.
maart	Lezing over het gebruik van vuursteen in de oudheid.
1 april	Genealogische dag in café-zaal Karé in Reuver georganiseerd door de werkgroep genealogie i.s.m. de sectie genealogie van het LGOG (zie elders in deze Zeumer).
april	Bezoek aan het prehistorisch huis in Eindhoven.
28 mei	Fietstocht in samenwerking met I.V.N. de Steilrand. Thema: Oude boerderijen en nieuwe natuur.
juni	Busexcursie naar Luxemburg.
juli-aug.	Geen activiteiten wegens vakanties. Het verenigingslokaal is van 3 juli t/m 7 augustus gesloten. Op 14 augustus kunt u er weer terecht.
september	Open Monumentendag. Thema: Water.
8 oktober	Herfstwandeling in samenwerking met I.V.N. de Steilrand. Thema: R-73.
november	Lezing over het nut van kadastrale archieven t.b.v. genealogisch onderzoek door M. Verheijen, medewerker van het Kadaster te Roermond.

Daar door omstandigheden de datum van een activiteit wel eens kan wijzigen, wordt U verzocht de infobladen en weekbladen goed te lezen of anders even contact op te nemen met iemand van het bestuur.

Verenigingslokaal: Den Roover 8 te Reuver.

Geopend iedere maandagavond van 20.00 - 22.00 uur, met uitzondering van feestdagen en de zomervakantie.

Bestuursmededelingen

Naamgeving

Uit de suggesties voor de naamgeving van het gebied Centrumplan Noord, is door de Woningstichting 'Beesel-Reuver' aan het gemeentebestuur van Beesel het voorstel gedaan om te kiezen voor de naam: 'Het Vloot'.

Om onze bemoeienis niet ongemerkt voorbij te laten gaan heeft de Woningstichting ons eenmalig f 100,- ter beschikking gesteld als bijdrage in de kosten van onze activiteiten.

Het bestuur van Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal wenst iedereen een Zalig Kerstfeest en een Gelukkig Nieuwjaar.

Tevens wil het bestuur alle leden die het afgelopen millennium hebben meegewerkt aan het organiseren van een verenigingsactiviteit, nogmaals van harte bedanken.

Wetenschap & techniekweek 1999

Op verzoek van de Openbare Bibliotheek Belfeld verleende de heemkundevereniging medewerking aan de wetenschap & techniekweek 1999, die dit jaar als thema 'Tijd: van even tot eindeloos' had. Dit thema kon door de deelnemende instellingen vanuit verschillende invalshoeken benaderd worden. De openbare bibliotheek heeft dit onderwerp ingevuld door te kiezen voor 'Graven in de tijd'.

De heemkundevereniging werd gevraagd om op vrijdag 15 oktober in de bibliotheek een kleine expositie in te richten over een aantal opgravingen die door de werkgroep archeologie in de gemeente Belfeld zijn uitgevoerd. Behalve een tweetal panelen waarin een beeld werd gegeven van de diverse werkzaamheden die door de werkgroep in het kader van archeologische onderzoeken worden ondernomen, kwamen ook een drietal opgravingen aan bod. Zo waren er vondsten te zien van de opgraving van een Romeinse pannenoven in 1981 op de Krekelbergsheide en de 'herontdekking' van een tweede oven langs de Parallelweg in 1998. Een andere vitrine bevatte vondsten van de watermolen in Malbeck. Ook het onderzoek op de markt in Belfeld, waar de resten van een waterput en pottenbakkersafval - van naar later bleek de pottenbakker Leonardus ter Poorten - werden ontdekt, werd door middel van foto's en archiefstukken toegelicht.

Naast de heemkundevereniging was ook een stand aanwezig van de Stichting Belfelds Museum, die informatie gaf over het plan voor een op te richten museumgebouw waarin een beeld wordt gegeven van het leven van de Belfeldse klei-arbeiders omstreeks 1900.

Hoewel het hier slechts om een kortstondige expositie ging, was er vooral in de middaguren veel belangstelling. Rest mij nog iedereen te bedanken die medewerking aan deze activiteit heeft verleend.

Twan Ernst

Gemeentearchief Venlo - Bericht aan de bezoekers

Het gemeentearchief Venlo werkt voortdurend aan de verbetering van de service aan de bezoekers en gebruikers van de archieven en collecties. Het toenemende computergebruik in onze samenleving heeft ertoe geleid dat archiefbezoekers steeds vaker om voorzieningen vragen die met deze nieuwe technieken te maken hebben. Tot dusverre kon het gemeentearchief Venlo nauwelijks aan deze vragen voldoen. In het kader van een meer klantgericht beleid zijn recentelijk enkele vernieuwingen doorgevoerd om aan de wensen van bezoekers tegemoet te komen.

Nieuw: digitale werkplek

Op de studiezaal staat sinds kort speciaal ten behoeve van de bezoekers een computer die voor meerdere doeleinden kan worden gebruikt:

Raadplegen CD-ROM's Of het nu gaat om naslagwerken, genealogische bronnen, fotocollecties of archiefinventarissen: steeds meer informatie is tegenwoordig beschikbaar op CD-ROM. Het gemeentearchief beschikt over een groeiende collectie; deze kan gratis worden geraadpleegd.

Tekstverwerking Archiefbezoekers nemen steeds vaker hun portable computer mee naar de studiezaal om de resultaten van hun naspeuringen direct te verwerken. Bezoekers die niet de beschikking hebben over een portable computer kunnen voor tekstverwerking (zowel in Word.97 als in WordPerfect 5.1) gratis gebruik maken van de computer van het archief. Bestanden kunnen worden opgeslagen op bij het archief aan te schaffen nieuwe diskettes (f 1,- per stuk); ook eigen diskettes mogen worden gebruikt, maar alleen nadat die door een medewerker van het archief zijn gescand op virussen. Het is mogelijk teksten uit te printen op de aanwezige laserprinter (f 0,25 per A4).

Internet Op het Internet wordt door archieven en particulieren steeds meer historische informatie aangeboden. Aan onze bezoekers wordt nu de mogelijkheid geboden op de studiezaal over het net te surfen. De kosten hiervan bedragen net als bij de Openbare Bibliotheek f 2,50 per half uur.

Genealogie-programmatuur De studiezaal-computer is uitgerust met verschillende genealogische programma's; daarnaast kunnen enkele genealogische databestanden worden onderzocht.

Wilt u verzekerd zijn van de mogelijkheid met deze computer te kunnen werken, dan is het verstandig om tevoren te reserveren. Dat kan zowel direct aan de balie van het gemeentearchief als telefonisch (077 - 3219515).

Nieuwe service

Scannen Nieuw is ook de mogelijkheid om foto's en andere documenten te laten scannen (tot maximaal A4-formaat en mits de toestand van het origineel geschikt is). Een belangrijk voordeel van scannen is dat gedigitaliseerde beelden desgewenst thuis door de bezoekers zelf kunnen worden bewerkt. Daarnaast is er sprake van de nodige tijdwinst: de bezoeker kan de uitgezochte foto's of andere documenten als het ware direct meenemen. Per scan wordt een bedrag van f 2,50 in rekening gebracht. Het gescande beeld kan zowel als afdruk (op glanspapier f 2,50 per stuk) als op diskette worden meegenomen (kosten f 1,-).

Overigens blijft het mogelijk klassieke fotografische reproducties te bestellen (maximale levertijd: twee weken). Ook kunnen bezoekers op de studiezaal met eigen fotoapparatuur (kostenloos) zelf opnamen maken, tenzij het originele document vanwege de kwetsbaarheid of het formaat hiervoor niet geschikt is.

Toekomstige service

Uiteraard blijft het gemeentearchief Venlo zich inspannen om de nieuwe mogelijkheden die de automatisering biedt bij de dienstverlening te betrekken. Zo wordt momenteel gewerkt aan de ontwikkeling van een eigen *internet-site*. Waarschijnlijk komt deze site in het voorjaar van 2000 beschikbaar. Daarbij zullen een aantal overzichten en toegangen worden aangeboden die speciaal voor dit medium zijn vervaardigd. Ook zal de site de nodige interessante historische informatie bevatten. Het archief zal vanaf dat moment ook via *E-mail* bereikbaar zijn. Wij houden u op de hoogte.

Venlo, 29 oktober 1999

Archiefgids Grensland

Onlangs verscheen de *Archiefgids Grensland* een uitgave van de Kreis Heinsberg en de (streek)gewesten Midden-Limburg, Westelijke Mijnstreek en Oostelijk Zuid-Limburg.

In de 44 blz. tellende gids staat per gemeente uit bovengenoemde Kreis en gewesten een opgave van de aldaar aanwezige archieven. Het bezoekadres en de openingstijden zijn daarbij ook aangegeven.

Aangezien de duitse archieven (o.a. Heinsberg, Wegberg en Erkelenz) hier veel minder bekend zijn dan de limburgse, vormt de gids een welkome aanvulling op de al aanwezige archiefoverzichten.

De *Archiefgids Grensland* is gratis en is o.a. verkrijgbaar bij het Gemeentearchief Roermond.

In het verenigingslokaal ligt een exemplaar ter inzage.

Nog eens het rookverbod

Kort geleden ontdekte ik een interessante passage in een artikel over de brandweer van Dongen. Het stond in 'de Wazerweijen', het kwartaaltijdschrift dat ik ontvang van de heemkundekring De Heerlyckheid Dongen. Ik ben lid van die kring, om geen nieuws te missen over eventuele publicaties over de familie Van den Assem, waarvan de katholieke tak uit die plaats stamt.

Ditmaal dus veel nieuws over leden van mijn 'stam', die al dan niet vrijwillig dienst deden bij de brandweer. De artikelen, die elkaar al in drie nummers opvolgden, worden nog steeds vervolgd.

Men begint de reeks in 1670 als in een vergadering op 10 juli door het dorpsbestuur wordt besloten dat van gemeentewege brandhaken zullen worden bezorgd en over de aanschaf van 12 leren emmers. Aan het eind van het derde deel zijn al 50 pagina's volgeschreven met diverse brandgeschiedenissen, waarin vele namen van de inwoners van Dongen voorkomen, maar ook wie tot de bediening van brandspuit en als aanbrengrer werden aangesteld.

In mijn geval een zeer waardevolle serie, want het vertelt heel wat over het leven van de diverse leden van mijn voorzaten. Het is misschien een idee voor familieonderzoekers, om ook eens in de gemeentelijke paperassen te snuffelen.

Bij herlezing zag ik ineens een duidelijk verband met het rookverbod in Venray. Want, wat lees ik in het nummer van april?!

'Dat men beducht is voor brand en alle kwalijke gevolgen van dien, blijkt temeer uit de verordening ter voorkoming van brand, die een goed anderhalf jaar later op 21 januari 1672 wordt uitgevaardigd door de magistraat van Dongen.

De regeerders van Dongen constateren, dat veel inwoners van het dorp weinig acht slaan op het veilig gebruik van vuur en licht. Mensen gooien as, waarin vaak nog vuur smeult, buiten

op hun erf in de buurt van stro en brandhout, zonder het af te dekken met zand.

Vaak ook lopen mensen als het donker is met een kaars of lamp door hun schuren en stallen, in plaats van een lantaarn te gebruiken, die vonken opvangt, zodat er geen brand kan ontstaan. Evenzo lopen inwoners met een brandende pijp door hun achterhuizen en stallen.

Meer dan eens is daardoor brand ontstaan, en wat erger is, op die wijze kunnen bureu, die wel zorgzaam met vuur en licht omgaan, ernstig benadeeld worden.

Daarom wordt eenieder ten scherpste verboden om nog as, dat uit de haard wordt geschept, buiten weg te werpen zonder het onmiddellijk af te dekken.

Niemand mag nog met een kaars of open lamp bij avond of nacht door schuur of stal gaan, maar slechts nog met een veilige lantaarn.

Het roken in schuur of stal wordt ten strengste verboden.

Wanneer men door de vorster op heterdaad wordt betrapt of wanneer overtreding van dit verbod door twee geloofwaardige getuigen wordt aangegeven, moet een boete betaald worden van 6 Rijnsgulden.

Deze boete mag de schout bij parate executie afdwingen. Tenslotte worden in deze verordening de ouders verantwoordelijk gesteld voor hun kinderen en de meesters en vrouwen voor hun personeel.

Zo het personeel een dergelijke overtreding uit pure onachtzaamheid begaat, terwijl de baas of bazin daarvoor wordt beboet, dan mogen deze laatsten de boete in mindering brengen op het salaris dat aan het personeel moet worden uitbetaald.

Als bureu schade ondervinden van een brand, die door onachtzaamheid is ontstaan, zal de veroorzaker van de brand de schade moeten vergoeden.'

Op 3 maart 1732 wordt er een nieuw reglement opgesteld na het uitvaardigen van een plakkaat van de Staten-Generaal.

Van de 14 punten van dit reglement wil ik er 2 aanhalen:

7. Iedere man wordt uitdrukkelijk gewaarschuwd, om niet met brandende pijp in de schuren te gaan werken, onder het mom, dat er een hoesje of sluijfje over de pijp zit. Zulke roekeloosheid wordt bestraft met een boete van 3 gulden.
8. Zo ook wordt iedereen gestraft met een boete van 3 gulden indien zij op straten en wegen met een brandende pijp worden aangetroffen of op de erven in de buurt van hooi- en stromijten of houtschelven, omdat daar niets anders te verwachten is, dan ongelukken als brand.

Het rookverbod was in die tijd dus geen zinloze maatregel, de omgeving was gewoon brandgevaarlijker.

Maar is er eigenlijk wel veel veranderd in dit opzicht?

Wat zag ik, niet eens zo lang geleden, in het nieuws op de televisie? Een boer werd geïnterviewd terwijl hij in de stallen bij zijn vee stond, veel hooi en stro rondom de beesten! Hij stond rustig te roken tijdens het hele gesprek en het was geen pijp!! Weinig verantwoordelijkheidsgevoel dichtte ik de man toen toe. Het gebeurt toch af en toe nog wel eens, dat een boerderij in vlammen opgaat. Naar de oorzaak wordt vaak gegist, maar die maatregelen van vroeger zouden nu ook wel eens nuttig kunnen zijn, denk ik dan.

Dat de brandweer een zeer belangrijke taak had in die tijd lijdt geen twijfel.

Laten wij ons gelukkig prijzen, dat onze vrijwillige brandweer met zulke goede resultaten uit de bus komt bij de wedstrijden waaraan zij deelnemen.

Maar zou het niet leuk zijn, om ook eens in de geschiedenis van onze eigen brandweer te duiken? Wie weet wat er daarvoor aan de plaatselijke familiegeschiedenissen valt toe te voegen.

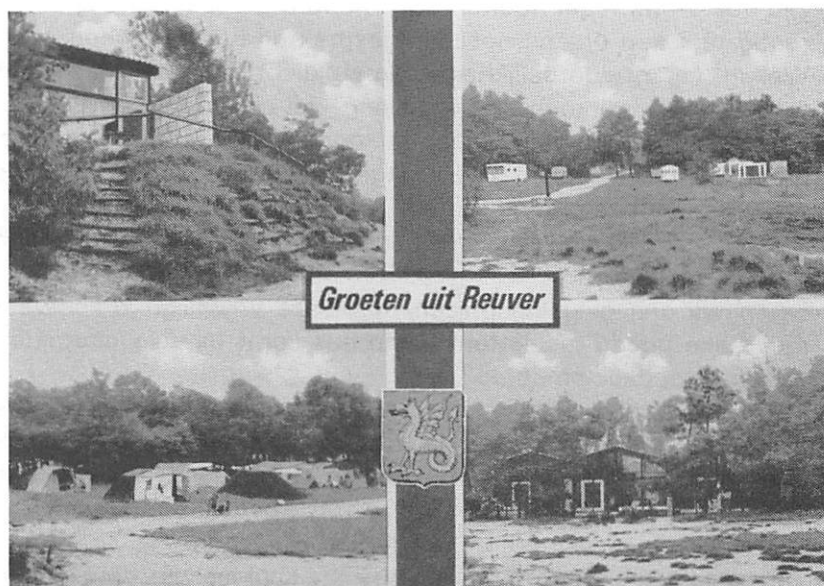
Coby Klinkhamer-van den Assem

Oude ansichten

Eigenlijk best jammer dat er iedere keer zo weinig foto's in De Zeumer staan. Nou, dat vond de redactie al langer, en van daar dat we maar weer eens iets nieuws proberen. Trouwe bezoekers van de verenigingsavonden weten immers al lang dat een select groepje zich vele uren bezig houdt met oude ansichtkaarten van de regio. Foto's zát dus.

Ook binnen de redactie waren er gelukkig nog wat oude briefkaarten om in ieder geval een eerste begin te maken van datgene waarvan we hopen dat het kan uitgroeien tot een vaste rubriek: oude ansichten.

Deze drie foto's geven een impressie van hoe het huidige bungalowpark De Lommerbergen in Reuver er ongeveer dertig jaar geleden uitzag.

Belfeld 100 jaar geleden

O K T O B E R

Zondag 15 oktober geeft zangvereniging Concordia in de ruime zaal van de heer Stevens een concert. De zangstukken worden afgewisseld door komieke voordrachten.

* * *

Binnenkort zal aan het station gelegenheid zijn tot het verzenden en ontvangen van stukgoederen. Aan timmerman Willem Colbers is reeds het bouwen van een goederenloods opgedragen.

* * *

De heer Alphons Janssen is te Amsterdam tot arts bevorderd.

N O V E M B E R

Op last van B en W wordt de fa. Houben en Steegh verzocht om de duiker in de verlengde Molenbeek, die niet naar behoren is onderhouden (verzakking boven de duiker), binnen 8 dagen te herstellen. Daarnaast is bij de stand- en vertrekplaats der kleiwagentjes over het smalspoor, de linker zijberm van de weg over een lengte van ca. 30 m bedolven onder het zand. Het zand dient binnen 8 dagen weggeruimd te worden.

D E C E M B E R

Notaris Vogels te Reuver verkoopt 12 december op verzoek van oud-burgemeester G.H. Janssen 3 zware canadabomen staande aan de Maas aan de Mergelstraat en 58 nrs. hakhout o.a gelegen bij Hoeimakers, in de Koelen, in het Hoppert en in het Ekschip.

Wim Hoezen

Genealogische contactdag 2000

Op zaterdag 1 april 2000 zal in het werkgebied van heemkundevereniging Maas- en Swalmdal een grote genealogische contactdag worden gehouden onder auspiciën van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap (LGOG). Ook de Nederlandse Genealogische Vereniging (NGV) heeft reeds haar medewerking toegezegd.

Na de oproep in de vorige Zeumer heeft op 28 oktober een eerste aftrap plaatsgehad. Inmiddels is als lokatie gekozen voor café-zaal Karé te Reuver-Offenbeek (waar in 1995 ook ons 15e Jaarboek werd gepresenteerd), een lokatie die goed bereikbaar is met zowel eigen als openbaar vervoer (5 minuten lopen vanaf bushalte en NS-station). De entree bedraagt f 5,00 incl. een consumptie.

Zaal Karé zal van 10.00 tot 17.00 geopend zijn voor bezoekers. Gezien het verwachte aantal bezoekers (op basis van eerdere ervaringen tellen we op 100 à 300 personen) zal de dag niet worden gehouden in ons verenigingslokaal.

De nadruk bij de genealogische gegevens zal liggen op de eigen regio, d.w.z. de gemeenten Belfeld, Beesel en Swalmen, eventueel uit te breiden met de gemeente Tegelen, zodat de gehele rechtermaasoever tussen Venlo en Roermond wordt bestreken. Gezien de ligging aan het aangrenzende Duitsland zullen ook onze oostburen uit Kaldenkirchen, Bracht, Brügggen en Elmpst nadrukkelijk worden uitgenodigd om met een of meerdere personen aanwezig te zijn met gegevens en adviezen hoe daar te zoeken. In overleg met enkele basischolen zal worden getracht om ook de schooljeugd en hun ouders op een leuke en leerzame manier te betrekken bij deze vaak verrassende tijdbesteding.

Bij de opzet wordt uitgegaan van een breed publiek, van absolute beginner tot (ver)gevoorderde hobbyist. Daartoe willen we een opstelling maken die aansluit bij de problemen die de

onderzoeker kan tegenkomen op zijn of haar weg. Er zal dan ook ruim aandacht zijn voor de methodiek (wat wil ik eigenlijk en hoe pak ik dat aan), te beginnen met het recente verleden (bijv. bidprentjes, krantenknipsels, persoonskaarten, burgerlijke stand en bevolkingsregister, oude foto's).

Via de 19e eeuw (notariële en gerechtelijke archieven, kadas-ter, militielijsten, memories van successie etc.) vindt de onderzoeker een weg naar de 18e eeuw en daarmee vooral naar de kerkregisters van dopen, trouwen en begraven (DTB). Om de hobbel van de Franse Tijd gemakkelijker te kunnen nemen, proberen we iemand met voldoende kennis van de Franse taal en het bijbehorende handschrift te vinden. Hetzelfde geldt voor de periode vóór 1800: ook hier proberen we een latinist te vinden die de bezoeker kan helpen met het correct interpreteren van de akten. Er zullen daarnaast voldoende personen aanwezig zijn met kennis van oud schrift.

Voor de periode van vóór de DTB-registers zal een schat aan informatie aanwezig zijn in de vorm van de transportprotocol-len van de schepenbanken Beesel en Belfeld resp. Swalmen en Asselt (die teruggaan tot het midden van de 16e resp. begin 17e eeuw), rekeningen, cijnslijsten, cartularia, jaargetijdenboeken, etc. (voor een overzicht van al dit bronnenmateriaal zie ook Jaarboek Maas- en Swalmdal 14 (1994) blz. 89-117).

Bij de presentatie van al dit moois zal veelal gebruik worden gemaakt van de klappers waarover de vereniging beschikt, aangevuld met de verzamelingen op computer waarover diverse van onze leden en overige deelnemers op persoonlijke titel beschikken. Ook zal er aandacht zijn voor de mogelijkheden van genealogisch onderzoek via het World Wide Web (we streven naar een of meerdere PC's met internet-aansluiting voor deze dag) en het gebruik van programma's voor gegevensverwerking m.b.v. de computer. Tenslotte zijn er concrete plannen om op deze dag een bijzondere CD-ROM te presenteren met genealogische gegevens over het werkgebied van Maas- en Swalmdal.

Zoals u ziet: een vol programma. Een programma ook dat alleen kan worden gerealiseerd wanneer we voldoende vrijwilligers vinden om deze klus samen te klaren. Denk niet: als ik dat allemaal lees, is dat veel te specialistisch voor mij. Bent u enigszins thuis in de alfabetische ordening van de bidprentjes, dan kunt u erop toezien dat deze prentjes door de bezoekers correct worden teruggeplaatst. Misschien wilt u een paar uurtjes aan het fotokopieerapparaat staan, zodat onze gasten niet zelf hun kopieën hoeven te maken. Of wellicht wilt u meehelpen met het opbouwen en afbreken van de stands, etc.

Als vereniging is dit een mooie gelegenheid om te laten zien wat we kunnen. U doet toch ook mee?

Wilt u nadere inlichtingen of wilt u zich opgeven als vrijwilliger, bel dan:

Loe Giesen (077 476 8081) of
Wim Hoezen (077 475 2642)

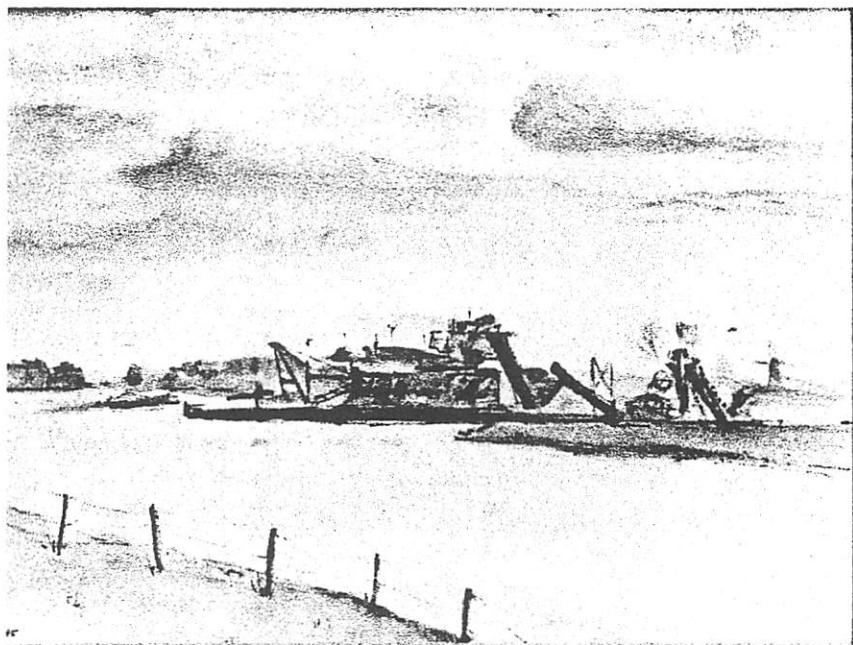
of meld u aan bij een van de bestuursleden.

Voor verdere gegevens zie: <http://home.wish.net/~loegiesen/>

Buitenechtelijke kinderen bestaan niet; er zijn alleen
buitenechtelijke ouders.

L. Yankwich

Zandmaas

Rijkel 1985

C.Klinkhamer-van den Assem

In 1985 werd er bij Rijkel druk gewerkt aan de Maas. Het ziet er naar uit dat we, in de toekomst, dit beeld weer vaker zullen zien op diverse plekken in de Maas. Laten we hopen dat we er iets goeds voor terug krijgen. Als we die plaatsen nu vastleggen op foto, of op een andere manier, dan is het mogelijk ze later met de nieuwe situatie te vergelijken. Bovendien zijn deze afbeeldingen een welkome aanwinst voor het foto(beeld-)archief van de heemkundevereniging.

Coby Klinkhamer-van den Assem

Van beschudtrecht ofte vernaerderinghe

In De Zeumer 1998-4 vertelde ik iets over de verwerking van de transportprotocollen van de schepenbanken die hebben bestaan binnen het werkgebied van Maas- en Swalmdal.

In heel wat samenvattingen (regesten) van deze oude akten komen termen en begrippen voor die tegenwoordig niet meer worden gebruikt. Dat maakt het lezen en correct interpreteren van zulke akten er niet gemakkelijker op. Degene die samenvattingen maakt van zo'n akten, ziet zich voor veel extra werk geplaatst als deze termen iedere akte opnieuw zouden moeten worden toegelicht.

Gelukkig zijn veel van deze lastige termen terug te vinden in het in 1996 heruitgegeven Gelders Land- en Stadsrecht (ISBN 90-800512-4-1, eventueel te leen via onze verenigingsbibliotheek). In deze bijdrage ga ik kort in op een verschijnsel dat meestal wordt aangeduid als naasting of beschut. Het gaat hier om een soort voorkeursrecht bij overdrachten. Dit recht betekende dat een gemeente bijvoorbeeld bij een verkoop een voorkeursrecht kon laten gelden om zo een huis na aankoop te kunnen laten slopen voor de aanleg van een weg. Een tweede belangrijke groep 'beschudders' werd gevormd door bloedverwanten. Ook hierbinnen werd weer verschil gemaakt. Zo werd streng gekeken naar mate van verwantschap, indien noodzakelijk ook naar sekse en leeftijd. Al deze bepalingen en verdere voorwaarden zijn terug te vinden in bovengenoemd Land- en Stadsrecht (blz. 140-149 van de heruitgave).

Ook de transportprotocollen van Swalmen en Asselt bevatten heel wat gevallen van naasting. Meestal zijn de akten vrij sober. In onderstaande regesten lezen we echter aan de hand van Swalmer voorbeelden hoe een en ander in zijn werk ging. Zo worden bijvoorbeeld ook de bedragen genoemd die moesten worden betaald voor overdracht en drinkgeld (lijkoop, tot 2% van de koopsom) en armengeld (1%). Dit soort details zijn vrij schaars en ontbreken dan ook in de meeste akten. De

akten bevatten daarnaast nog vele termen en gebruiken die voor de gemiddelde lezer volstrekt onduidelijk kunnen zijn. Met een halve Zeumer extra zou een en ander wellicht wèl duidelijk kunnen worden gemaakt, maar daarvoor heb ik nadrukkelijk niet gekozen. Dit is overigens evenmin gedaan in andere regesten zoals u deze kunt aantreffen in mijn verzameling. Iemand die echt wil begrijpen wat er staat, zal zich onvermijdelijk af en toe moeten verdiepen in de betreffende periode en de gebruiken en termen die daar nu eenmaal bij horen. Dat geldt ook voor ondergetekende. Het latijnse woordenboek en een woordentolk staan bij mij steeds onder handbereik. De eerste akte is meteen een hele kluit, maar bedenk: ù heeft al het voordeel dat u het oude handschrift niet hoeft te ontcijferen. Wellicht een schrale troost, maar toch... Hier komt het eerste regest:

10 januari 1698

SWALMEN - Naasting huis.

Ten overstaan van Frans Gerardts en Corst Crijnen, schepenen van de heerlijkheden Swalmen en Asselt, verklaart de medeschepen Areth Meuter bijgestaan door de procureur Buijckman, dat Peter Smits een huis heeft aangekocht van de eveneens medeschepen Thijs Coolen, naast het huis van comparant [lees: Arnoldus Meuter] gelegen, welk comparant heden wil beschudden. Hiertoe heeft hij Areth Mooren laten dagvaarden, *'welcken volgens alhier verthoont eene oepene beurse mit klinckende gelt, oirbiedich sijnde den cooppenningh aen den cooper aenstondts mit allen verloop over te tellen voor soo veel die bij hem betaelt magh wesen, in dyen hij het beschudt wilt aenveerden, mits voor al volgens landtrecht pag. 157 art. 5 de coopcedule exhibere, ende onder eede affirmere den cooppenningh ende conditien daerinne vermelt alsoo vroom ende waerachtich te wesen; item presenteert aen hem te restitueren den gewoonelicken lijcop ad twee vant hondert in cas soo hoogh verdroncken; item den hondertste penninck voort aermengelt, den vuytgeleyden godtsheller, voorts volgens landtrecht pag. 158 art. 7 et 8 validerert alle noodige ende prouffitelicke reparatien ter goe-*

der trouwe aent voors. huys naer den coop gedaen, insgelix alle affgequetene renten ende chijnssen etc. op het selve huys gestaen ende bij den aencooper affgeleyt, wy oock de rechten van overdracht, ende in alles den aencooper voor soo veel rechtens inde de coopcedule vermelt, schaedeloos te halden ende in alles sich naer de coopcedule sub affirmatione praevia te sullen reguleren, stellende voor et illiquyd alhier tot borge den schepen Peter Quijten, ende Areth Mooren dewelcke beloven tselve illiquyd, naer dat het gerichtelick off onderlingh geclairt sal wesen, op te leggen ende te betaelen, ten effecte vant welcke sij de noodighe stipulatie in handen van ons voors. schepenen in absentie van den here scholtis hebben gedaen, ende heeft den comparant voor het selve illiquyd geconsigneert een goude fransche pistoel ende in silvere een spaensch ricxoort ende in cas van geene acceptatie vant gerichtelick beschud, concluderende contendeert den comparant ten eynde bij vonnis verclaert sal worden een goedt beschudt te sijn geschiedt hem aanwiesende onder de presentatie van voldoeninghe aen de coopcedule, het vercochte huys volgens deselve cum expensis de facta citatione constat desuper.' De naasting wordt vervolgens door Peter Smits aanvaard, welke aanvaarding tenslotte door de procureur Buijckman q.q. wordt geaccepteerd.

Zoals we zien, moest de beschudder de eerdere aankoper schadeloos stellen voor de aankoopsom, kosten van overdracht, drinkgeld, armengeld en handgeld, alsmede voor eventuele verbeteringen die al aan het pand waren gedaan. Hiervan moesten dan wel de koopakte en rekeningen kunnen worden overlegd. Ook reeds afgeloste hypotheken en andere lasten moesten worden vergoed. Om een en ander geloofwaardig te maken, moest de beschudder aantonen dat hij voldoende kapitaalkrachtig was om de naasting ook te kunnen betalen, en moest hij indien nodig borgen stellen.

In het tweede regest ontmoeten we Hendrik Slabbers. Hij maakte gebruik van zijn beschutrecht om een huis terug te kopen dat bij een openbare verkoop was aangekocht door Christopher Smeets, de eigenaar van herberg De Zwaan

(gelegen langs de huidige Rijksweg die op dat moment overigens nog deel uitmaakte van de Kroppestraat). In tegenstelling tot Areth Meuter beschikte hij op dat moment niet over een geldbuidel, maar over een eenvoudige zakdoek.

27 mei 1704

SWALMEN - Naasting en overdracht van huis en hof op de Kroppestraat.

Ten overstaan van schepenen van Swalmen en Asselt verzoekt Henderick Slabbers, bijgestaan door de procureur Daemen, bekrachtiging van het beschut dat hij krachtens bloedverwantschap ('jure consanguinitatis seu affinitatis') heeft gedaan, van huis, hof, schuur en stallingen te Swalmen gelegen met ongeveer 2 morgen land daarachter gelegen tussen de kartaizers en Thijs Cuijpers, zoals op 8 mei 1704 tijdens executoriale verkoop ten laste van de voogden van de minderjarige kinderen van wijlen Jan Slabbers en Marie Pijpers verbleven aan Christopher Smeets, *'ende heeft den comparant tot sulcken eynde alhier voor ooghen gestelt een neusdoeck mit klinckenden gelde om daer vuyt aen den cooper offte de geprivilegieerde crediteuren op de gestelde termijnen te voldoen den prijs waervoor het voors. huys verkocht is, mitsgaeders aen den cooper te restitueren de costen van overdraght mitten lijcop ad 2 vant hondert indyen daer eenigen gedroncken is, mit het armengelt wesende den hondersten penninck, beneffens den godts heller ad 2 schellingen bij den cooper gedebourseert, wye dan oock den comparant presenteert te vergoeden alle affgequitene rente, chinssen ende noodighe reparatien indyen daer eenige sijn gedaen ende voorts generaelick ende speciaelick te presteren alles waertoe eenen beschudder naer stadt ende landtrechten eenighsints gehouden is, tot welcke eynde ende voor tgene alnoch illiquydt mochte wesen, soo heeft den comparant geconsigneert golt ende silver als naementlick eene golde pistoel ende een rijcxoort ende voor de betaelinghe vant'eenen ende ander soo haest alles bij behoorlicke specificatie, taxatie ende quitantien sal sijn geclaert ende geliquideert, soo heeft den comparant tot borge gestelt Jan Vermeulen ende Jan Slabbers, de wel-*

cke onder stipulatie in onse handen gedaen onder verbant van hunne personen ende goederen belooft hebben hun punctuelick naer de conditien van vercoopinge te sullen reguleren ende te presteren alle etgene in materie van beschudt gerequireert wordt, versoeckende dat den ged. geciteert ende comparerende stante pede sal hebben te verclaeren off hij dit beschudt aenveerd off niet ende in cas van geene comparitie aen hem hier van den gerichtelicken weete magh worden gedaen om de versochte verclaeringe te doen, protesterende in contrarien vall dat men de penningen die volgens conditien van vercoopinge ende quitantie mochten sijn vuytgetelt tot sijns coopers laste onder desen eers. gerichte sal consigneren ende in val van geene acceptatie concludeert ende contendeert den comparant ten eynde sal worden verclaert desersijts een goedt beschudt gedaen te sijn ende dat aen hem het beschudt goedt a dato deses cum omni causa moet volgen alles cum expensis in cas van oppositie.'

Christoffel Smeets, bijgestaan door de procureur Van Daelen, aanvaardt het beschut mits hij de koopsom en alle verdere onkosten vergoed krijgt. Ten overstaan van Jan Janssen en Geret Emets, schepenen, draagt Peter Buijckman, scholtis, de genaaste goederen met toestemming van Christoffer Smeets over aan Henderick Slabbers.

Zoals uit beide akten blijkt, wordt er geregeld verwezen naar het Land- en Stadsrecht van het hertogdom Gelre, dat rond 1620 op papier werd gezet. De heruitgave hiervan kan zoals gezegd zeer verhelderend werken bij het begrijpen van een akte met een juridische inhoud (en dat is het merendeel). Eerlijkheidshalve moet erbij worden verteld dat ook deze uitgave vooral voor de beginners wel enig doorzettingsvermogen zal kosten.

Loe Giesen

De Proof

Huwelijkse voorwaarden voor de notarissen Brouwers (1879 t/m juli 1881) en Vogels (november 1881 t/m 1895) te Reuver. Van 1888 ontbreekt het repertorium.

- 05-05-1879 Frans Goossens te Reuver en Anna Hawinkels te Swalmen
25-08-1880 Jan Hendrik Beurskens te Rickel Beesel en Anna Elisabeth Mertens te Helden
22-04-1881 Leonard Schrijvers en Hendrina Simons beiden te Leeuwen
18-05-1881 Karel Timmermans en Ida Janssen beiden te Reuver
29-06-1881 Francois Verbruggen en Maria Janissen beiden te Beesel
11-07-1881 Gerard Verstegen te Maasniel en Aldegonda Hoex te Swalmen
25-03-1882 Joseph Wienforth te Dilkraath en Anna Catharina Rijvers te Belfeld
28-04-1882 Jacob Hubert Leopold Meijboom te Kessel en Anna Maria Mobers te Reuver
30-06-1882 Jacobus Bouten te Blerick en Anna Maria Schreurs te Reuver
13-04-1883 Godefridus Mobers te Reuver en Maria Boonen te Kessel
25-01-1884 Peter Jan Dorssers te Helden en Elisabeth Criens te Belfeld
20-04-1884 Johan Joseph Trijbels en Maria Agnes van Cleef beiden te Belfeld
20-03-1885 Johannes Koopmans te Tegelen en Maria Sophia Hillekens te Reuver
04-05-1885 Hugo Frans Marie van de Loo te Doornenburg en Maria Octavia Josephina Hubertina Janssens te Reuver
29-04-1886 Willem Thijssen te Reuver en Anna Catharina Mingers te Reuver
08-10-1886 Gerardus Hubertus Stox en Anna Hubertina Hawinkels beiden te Reuver
06-05-1887 Arnold Thomassen en Maria Hendrikx beiden te Swalmen
16-08-1889 Paulus van Cleef en Maria Bongers beiden te Belfeld
04-01-1893 Johannes Cruisberg te Beesel en Godefrida Peeters te Helden
28-09-1893 Emile Francois Marie Hubert Schreurs te Roermond en Louisa Francisca Wilhelmina Siemerink te Reuver
06-04-1894 Peter Mobers weduwnaar van Martina Sloezen en Gertrudis Niemans weduwe van Leonard Janssen beiden te Reuver
24-05-1894 Alphons Marie Joseph Hubert Ramakers te Venlo en Maria Lucia Hendrika Beelen te Beesel
29-04-1895 Herman Hubert van der Velden te Reuver en Mathea Philomina Huberta Holten te Kessel
28-06-1895 Johan Joseph Trijbels en Maria Johanna Verhaegh beiden te Belfeld
-

Zomaar een bidprentje

JEZUS † MARIA † JOZEF.

Bid voor de ziel van zaliger

Wilhelmus Hubertus Neuser,

weduwnaar uit het eerste huwelijk van

Anna Maria Boots,

uit het tweede huwelijk van:

Hendrina Peeters,

geboren te Beesel 18 Maart 1837 en
overleden te Reuver 5 December 1914,
voorzien van de laatste H.H. Sacra-
menten.

Eene eerekroon zijn de looge jaren, die op de
wegen der gerechtigheid gevonden worden. Spr.

Hij heeft de wet des Allerhoogsten onderhouden
en een verbond met Hem gemaakt... en in de
beproeving is hij trouw bevonden. Eccli.

Hij had geleerd vanaf zijne jeugd God te vrezen en
zich van het kwaad te onthouden, en wie den Heer
vreest, zal het wel gaan in zijn uiterste en hij zal
gezegd worden ten dage van zijn verscheiden. Eccli.

Mijne dierbare kinderen, treurt niet over mij als
zij, die geene hoop hebben; wij zien elkander weder.
Dient den Heer in alle oprechtheid, want dat is
Gode behagelijk. Tob.

Alhoewel gestorven, vraag ik u eene zaak: ver-
geet mij niet in uwe gebeden, opdat mijne ziel des
te eerder

Ruste in vrede

Zoet Hart van Jesus, wees mijn liefde.

300 d. añ.

ONZE VADER. — WEES GEGROET.

.....

Wed. L. Houben, Reuver.

Het bidprentje maakt Willem één jaar ouder dan hij in werke-
lijkheid was, want als zoon van Willem Neuser en Cornelia
Gubbels was hij in 1838 en niet in 1837 geboren.

Na het overlijden van zijn 1e echtgenote vertrekt hij in 1875
van Tegelen naar Reuver en huwt daar de weduwe Peeters.

De grootvader van Willem vestigde zich rond 1775 in Beesel
en was daarmee de 1e Neuser in deze regio.

De naam Neuser/Neuser (= hoogstwaarschijnlijk afkomstig uit
Neuss, bij Düsseldorf) kwam in 1947 in de provincie Limburg
nog slechts 1x voor en wel in Vlodrop.

Wim Hoezen

Een lastige familie

Lastig is dat, wanneer mensen telkens maar weer andere achternamen krijgen toebedeeld of zelfs in een en dezelfde akte van voornaam wisselen. U heeft het al begrepen: ook deze aflevering van 'Een lastige familie' gaat weer over aliasnamen en verschillende schrijfwijzen.

Een bezoek aan de Reuverse buurtschap Leeuwen ditmaal. Een buurtschap die, in tegenstelling tot bijvoorbeeld Offenbeek of Rijkel, na de Tweede Wereldoorlog zo één werd met het kerkdorp Reuver, dat het nooit tot een eigen buurtnaambord kwam. Maar daar gaat het nu niet over.

Data van dopen, huwelijken en overlijdens te Beesel vóór 1714 zijn schaars. Niet omdat deze nooit zijn bijgehouden, zoals ik geregeld hoor van mensen die kennelijk nog veel moeten leren en niet de moeite nemen om zelf archivalia door te nemen, maar omdat de betreffende registers zijn verdwenen. De enkele gegevens die we toch hebben, zijn daarmee afkomstig uit andere bronnen.

Zo'n bron is bijvoorbeeld het archief van het Bisdom Roermond. Volgens deze bron kregen **Lambert Bongarts** en **Joanna op gen Scheij** op 23 februari 1667 toestemming voor hun voorgenomen huwelijk in de kerk van Beesel.

Dit huwelijk betreft de latere pachters van hoeve De Zang in Reuver-Leeuwen. Ons lid Jeu Smeets merkte het echtpaar in Jaarboek 10 (1990) al op als opvolgers van Geurt Donné, die de boerderij in 1684 na een failliet vaarwel moest zeggen. Deze auteur voert het echtpaar op als Lambert Bongaerts en Jenneken *Rovers*. Kort na de aanvaarding van de pacht werd Lamert Bongarts, als halfman van de hof van de Prins van Pruissen, er tijdens een beleid (schouwing) op 15 mei 1684 op gewezen dat een van de veehekken bij de Zang niet goed was onderhouden.

Lamert Bongaerts en Jenken *Stoffers* waren niet onbemiddeld. Zo kregen zij op 8 mei 1693 van Hermanus Clusen en Hendersken Engels een huis aan de beek in Beesel in onberekend gebruik in ruil voor een lening. Gedurende vier jaar kregen zij zo de huuropbrengst van het huis en ontvingen zij alle verdere inkomsten ervan. De lening werd op 6 juli 1697 afgelost door Clas Albers en zijn vrouw Trinke Jakops.

Op 25 april 1694 stond Lambert Bongaers opnieuw voor de Beeselse schout en schepenen, ditmaal als een van de twee voogden van Henderick Sloesen en Merrij Sloesen, minderjarige kinderen van Geurt Sloesen. Samen met voogd Peter Quijte droeg Lambert een huis aan de kerk van Beesel met enkele landerijen voor een speciaal vriendenprijsje over aan Willem van Gratum en Anna Quijten. Lambert moest zelf een gedeelte van deze koopsom betalen, waarschijnlijk omdat hij nog schulden had aan de kinderen Sloesen. Maar voor ons interessanter is een verdere zinsnede: mocht Bongaers overlijden, dan zou zijn vrouw Jenneke *Kellers* gedurende de rest van haar leven het gebruik van een kamer in voornoemd huis genieten in ruil voor dit bijzondere bedrag. Het huis werd overigens op 28 juni 1694 genaast door Henderick Sloesen, die het huis op 5 september 1695 op zijn beurt verkocht aan Geurt Cruijsbergh de Jonge.

Lambert Bongaerts en Jenneke *Stoffers* woonden niet in het kerkdorp Beesel, maar zaten zoals gezegd gepacht op hoeve de Zang. Niet ver daar vandaan lag het huis genaamd Tobben-goed, genoemd naar een familie Tobben die al in een belastinglijst uit 1533 op deze plaats wordt vermeld. Op 25 april 1694 (Lambert moest toch al bij de schepenbank zijn om de eerder genoemde akte te laten passeren) kochten Lamert en Jenneke van verkopers Lambert van den Bergh en Geurtruijd Bonnebeckers de goederen afkomstig van wijlen Gertie Tobben met het huis daartoe behorend, groot ongeveer 20 morgen, alsmede 4 morgen land, alles volgens koopakte d.d. 23 maart 1694. Nog diezelfde dag werden huis en hof en de

helft van de landerijen doorverkocht aan het echtpaar Engel Stevens en Neul Janssen.

In een lijst van 31 mei 1695 wordt het echtpaar Bongaerts opnieuw vermeld onder de buurschap Leeuwen, en wel met 4 koeien, 2 runderen, 22 schapen en 4 korven bijen. Alles bij elkaar goed voor een aanslag van 12 gulden en 18 stuiver.

Enkele jaren later was Lambert opnieuw betrokken bij de verkoop van een boerderij in Leeuwen. Op 23 maart 1699 droegen Paulus Tissen en Merreken Sluijsen hun huis genaamd de Sandtcamp over aan het echtpaar Nelis Peters en Neliske Stoffers. De overdracht vond plaats op voorwaarde dat Nelis Peters jaarlijks 2 malder rogge, 1 malder boekweit, 2 kop haver en 1 vierdel vlees zou leveren aan Paulus Tissen of *Lindert* Bongaerts, zolang *Lennaert* Bongarts en diens echtgenote Jenneke Stoffers zullen leven. Tevens zou Nelis Peters een bedrag van 50 gulden betalen aan *Lamert* Bongars en aan Jan Nijssen den Jonge 20 gulden.

Lambert Bongaerts en Joanna Stoffers zullen in 1717 hun gouden huwelijk hebben gevierd, maar van dat soort gebeurtenissen vinden we niet snel iets terug in de oude archiefstukken. Joanna Stoffers werd op 7 april 1719 in Beesel begraven. Haar man Lambertus Bongers overleed op 1 augustus 1722, bijna 100 jaar oud ("prope centenarius").

Loe Giesen